

WPROWADZENIE

Składamy na ręce Czytelniczek i Czytelników wybór tekstów, których Autorki i Autorzy starają się, mając na względzie postępujące zmiany cywilizacyjne (m.in. wiązanie świata rzeczywistego i świata wirtualnego, wchodzenie w erę sztucznej inteligencji), zwrócić uwagę na wybrane składniki edukacji jutra (głównie kształcenia i wychowania), mającej zacząć w edukacji dzisiejszej.

Autorzy rozdziałów zawartych w publikacji dostrzegają ten problem. Na tle obserwowanych zmian cywilizacyjnych w zajmujący sposób odnoszą się do kwestii dotyczących współczesnej edukacji i wychowania. Przedstawione w opracowaniach zagadnienia traktują tę problematykę szeroko, wskazując na szanse dla edukacji jutra związane z potrzebą kształtowania świata wartości współczesnych pokoleń, koniecznych modyfikacji w realizacji zadań edukacyjnych i niezbędnych w związku z tym zmian systemowych, a także dylematów występujących w realizacji procesu wychowania dzieci i młodzieży. Istotnymi kwestiami poruszonymi w publikacji są zagadnienia dotyczące problematyki kształcenia akademickiego i oczekiwań wobec niezbędnych współcześnie kompetencji nauczycieli akademickich.

W publikacji odniesiono się do problemu komercjalizacji kultury, upraszczania języka przekazu medialnego oraz w codziennym komunikowaniu się, zwracając uwagę na niebezpieczeństwo obniżenia dziecięcych zdolności poznawczych, emocjonalnych i społecznych. Zwrócono uwagę na dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego i związanego z tym dobrostanem dzieci i młodzieży, w związku z coraz bardziej widocznymi społecznie alternatywnymi formami życia małżeńskiego oraz upowszechnienia się zjawiska rodziny niepełnej.

Szczególną uwagę zwrócono na zagadnienia dotyczące ekspansji cyfryzacji i coraz szerszego wykorzystania sztucznej inteligencji szczególnie w życiu młodych ludzi i konsekwencji, jakie z tego powodu wynikają dla współczesnych systemów wychowawczych w promowaniu wartości uniwersalnych i przyznaniu należytej rangi nowo zdefiniowanej edukacji włączającej, tak aby stała się ona udziałem wszystkich uczniów, bez względu na ich tożsamość, pochodzenie czy umiejętności. Jednocześnie zauważono szanse na wykorzystanie potencjału płynącego z nowych technologii związane z możliwościami kształtowania kultury informacyjnej i kompetencji cyfrowych uczniów. Zaprezentowano projekty, które powstały w odpowiedzi na potrzeby współczesnej edukacji, oraz zagadnienia dotyczące nowej definicji podręcznika szkolnego.

W niniejszej monografii nie zabrakło odniesień do pandemii, która spowodowała wiele zmian w życiu społecznym i – w związku z tym – również w procesie

edukacji i organizacji pracy placówek oświatowych. Jedną z nich było włączenie do procesu dydaktycznego nauki zdalnej i ocena efektywności tej formy kształcenia z punktu widzenia uczniów.

Mówiąc o szkole, trudno pominąć zagadnienia oceniania uczniów, które ciągle wywołują żywe dyskusje wśród nauczycieli, rodziców i uczniów. Przedstawione zagadnienia oceniania szkolnego w praktyce pedagogicznej zostały scharakteryzowane w wybranych aspektach kulturowych, przy zwróceniu szczególnej uwagi na to, by ocenianie służyło wszystkim zainteresowanym podmiotom szkoły. Uznano, że sądy wartościujące w istotny sposób mogą warunkować uczniowskie zaangażowanie oraz przyczyniać się do podniesienia jakości realizowanego procesu dydaktyczno-wychowawczego.

Za ciągle istotne uznano problemy, z jakimi mierzą się nauczyciele w szkołach podstawowych po wybuchu wojny w Ukrainie w obliczu wielokulturowości i wielojęzyczności uczniów siedzących obok siebie w szkolnych klasach, oraz kwestie szkolenia obronnego w Polsce, przez określenie poszczególnych elementów systemu tego szkolenia oraz holistyczne podejście do funkcji zarządzania tym systemem poprzez planowanie, organizowanie, przewożenie i kontrolę.

W publikacji zostały zawarte również opracowania dotyczące osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zaprezentowana metoda tyflomuzykoterapii we współczesnej przestrzeni edukacyjnej została zaadresowana głównie do pracy z uczniami z trwałymi problemami widzenia. Zwrócono również uwagę na możliwości stosowania dogoterapii w zaburzeniach związanych z demencją, umiejętnością czytania oraz poziomem lęku. Omówiono również czynniki motywujące studentów pedagogiki specjalnej do podejmowania studiów na wybranym kierunku kształcenia.

W tegorocznej publikacji znalazło się wiele odniesień do edukacji na poziomie wyższym. W interesujący sposób przedstawiono problematykę doskonalenia kompetencji nauczycieli akademickich w celu poprawy jakości kształcenia na uczelniach. Przedstawione zostały modele kompetencji wykładowców, takie jak PCK (Pedagogical Content Knowledge) i TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge), które uwzględniają różne aspekty pracy nauczyciela – od wiedzy merytorycznej, po umiejętności pedagogiczne i wykorzystanie technologii.

W publikacji zwrócono uwagę na fakt, że współcześnie informacja i jej analiza stały się podstawowym zasobem służącym rozwojowi nauki i nowoczesnej edukacji. Jednym z najważniejszych wyzwań stojącym przed osobami i instytucjami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie systemu edukacji jest określenie przestrzeni i zasad wykorzystania sztucznej inteligencji w nauce i edukacji.

Podsumowując, można sformułować twierdzenie, że dziś, jeszcze bardziej niż wcześniej, aktualne wydaje się pytanie o kierunek, w jakim zmierza współczesna edukacja. Trudno przewidzieć, jaka będzie edukacja jutra. W wyniku nowych okoliczności i odkryć naukowych, w sytuacji niezwykle dynamicznych zmian, jed-

noznaczna odpowiedź na to pytanie wydaje się coraz trudniejsza, a poszukiwanie odpowiedzi na nie nabiera coraz większej wagi. Uważamy więc, że sformułowane w artykułach konkluzje mogą stanowić inspirację dla środowiska naukowego, oświatowego i osób decyzyjnych.

Redaktorzy